

LES MUFFATTI

Bart Jacobs, orgel

19 SEPT. '20

Grote Zaal Henry Le Boëuf

J.S. BACH, CONCERTOS FOR ORGAN AND STRINGS

JOHANN SEBASTIAN BACH
1685-1750

Concerto in d (naar BWV 146, BWV 188 en BWV 1052)

- Allegro
- Adagio
- Allegro

Präludium und Fuge in G, BWV 541

Sinfonia „Ich steh mit einem Fuß im Grabe“, BWV 156

Sinfonia „Die Elenden sollen essen“, BWV 75

Sinfonia „Wir danken dir, Gott, wir danken dir“, BWV 29

Concerto in g (naar BWV 1041 en BWV 1058)

- Allegro
- Andante
- Allegro Assai

Duur: ca. 1 uur

ORGELCONCERTO'S NAAR J.S. BACH

Alhoewel we van J.S. Bach minstens vijf concerti kennen voor orgel solo – voornamelijk gebaseerd op werken van A. Vivaldi – werden van hem geen orgelconcerto's overgeleverd met orkestrale begeleiding. Daarentegen, van de ruim 200 cantates die Bach schreef, zijn er achttien met obligaat orgel waarbij Bach het orgel als solistisch instrument gebruikt in aria's, vaak ter vervanging van een melodie-instrument, in koordelen en in sinfonia's.

Reeds in de 17de eeuw bestonden sinfonia's in Italië en Duitsland als instrumentale inleiding van opera's en andere vocale werken. Ook in Bachs vroege werken uit Mühlhausen en Weimar vinden we bescheiden, korte sinfonia's als inleiding op zijn cantates. Later in Leipzig werden dit meer ambitieuze composities met complexere vormgeving en grotere bezettingen. De sinfonia's die vooral in het oog springen, dateren van 1726. Bach componeerde in de periode van mei tot november 1726 enkele cantates (BWV 146, 35, 169, 49, 170, 194) waarbij hij het orgel een belangrijke solistische rol toebedeelt. De meeste hiervan zijn bewerkingen van delen uit verloren gegane viool- en hoboconcerto's, die Bach eerder te Weimar of Köthen had gecomponeerd. Diezelfde delen herwerkte hij bovendien later, rond 1738, nog eens bij het schrijven van zijn klavecimbelconcerto's.

Waarom Bach in zo'n korte periode meerdere cantates met obligaat orgel componeerde, blijft onduidelijk. Dat ze zouden zijn ontstaan na de werkzaamheden aan het orgel in de Thomaskirche is twijfelachtig, aangezien de meeste ervan in de Nicolaïkirche werden uitgevoerd. Ook het idee dat deze 'orgelcantates' gecomponeerd zouden zijn om zijn oudste zoon, de toen zestienjarige Wilhelm Friedemann, als organist te promoten, kan niet kloppen, aangezien Friedemann van juli 1726 tot april 1727 viool studeerde bij Johann Gottlieb Graun in Merseburg.

Mogelijk ligt de oorsprong in Dresden, waar Bach in 1725 een orgelconcert gaf in de Sophienkirche op het nieuwe Silbermann-orgel. Volgens een krant voerde hij niet alleen preludes uit, maar liet hij zich ook horen in diversen *Concerten mit unterlauffender Doucen Instrumental-Music*. Hoewel het niet geheel duidelijk is welke werken Bach hier dan precies uitvoerde, is het niet ondenkbaar dat hij naast andere orgelwerken ook orgelconcerto's of ten minste enkele vroegere versies van deze sinfonia's met obligaat orgel en strijkers liet horen om het orgel te demonstreren. In de volledige partituur van de uiteindelijke cantates uit 1726 van waaruit Bach dirigeerde en speelde, zien we immers dat hij de obligate orgelpartijen onmiddellijk transponeerde in *Chorton* (dat is een hele toon hoger dan de *Cammerton* voor de strijkers), wat een uitvoering door Bach zelf als solist zeer waarschijnlijk maakte. Volgens de grote Duitse Bachspecialist Christoph Wolff zouden ook de sinfonia's uit BWV 169/49 zijn bedoeld voor dit concert in Dresden.

Alhoewel we dus enerzijds niet weten of Bach deze sinfonia's of minstens een aantal daarvan zelf heeft samengevoegd tot zelfstandige concerto's voor orgel met orkestrale begeleiding, is het anderzijds wel perfect mogelijk om op basis van de eerder vernoemde cantates en de daaraan gerelateerde viool- en klavecimbelconcerto's een aantal hypothetische reconstructies van driedelige concerto's te maken voor orgel en strijkers. De hobo-partijen, die grotendeels de vioolpartijen verdubbelen zijn, naar analogie van zijn viool- en klavecimbelconcerto's, zijn in deze reconstructies weggelaten.

RECONSTRUCTIES VAN DE ORGELCONCERTO'S

Concerto in d (naar BWV 146, BWV 188 en BWV 1052)

Het basismateriaal van dit concerto is Bachs verloren gegane *Vioolconcerto in d*. Een eerste bewerking hiervan is het *Klavecimbelconcerto BWV 1052a* van de hand van C.Ph.E. Bach. Later herwerkte J.S. Bach het eerste en tweede deel tot de sinfonia en het koraal uit cantate BWV 146, en het derde deel tot de sinfonia uit cantate BWV 188, telkens nu met oblikaat orgel. Van deze laatste sinfonia zijn enkel de laatste maten overgebleven. Deze werden gebruikt in onze reconstructie. De laatste bewerking van dit concerto kennen we als het *Klavecimbelconcerto BWV 1052* van de hand van J. S. Bach

Concerto in g (naar BWV 1041 en BWV 1058)

Het oorspronkelijk model van dit concerto is het *Vioolconcerto BWV 1041*, dat aan de basis lag van Bachs eerste *Klavecimbelconcerto BWV 1058*. Naar analogie van het verloren gegane *Vioolconcerto in d* dat aan de basis lag van het *Klavecimbelconcerto BWV 1052* en de eerste tweede delen uit cantate BWV 146, ontstond deze reconstructie voor oblikaat orgel en strijkers. De reconstructie bestaat erin dat de strijkers de vioolpartijen spelen uit BWV 1058 die identiek zijn, maar een hele toon lager genoteerd staan dan in het vioolconcerto, terwijl het orgel de *Solo voor viool* uit BWV 1041 voor zijn rekening neemt met enkele aanpassingen vanuit het klavecimbelconcerto.

BIOGRAFIEËN

© Cibourre

Bart Jacobs, orgel

Bart Jacobs (°1976) studeerde orgel, klavecimbel, kamermuziek en basso continuo aan het Lemmensinstituut in Leuven bij Reitze Smits en Kris Verhelst en behaalde zijn masterdiploma's met grootste onderscheidingen. In 2012 werd hij benoemd tot organist-titularis van de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal te Brussel. Daarnaast is hij sinds 2013 als organist verbonden aan de Onze-Lieve-Vrouw-en-Leodegariuskerk van Bornem. Als solist en basso continuo-speler concerteert hij in

heel Europa en treedt op met gerenommeerde ensembles als Vox Luminis, Les Muffatti, Hathor consort, Il Gardellino, Psallentes, Utopia, Currende, Collegium Ad Mosam, ...

© Fabienne Cresens

Les Muffatti

Les Muffatti is een barokensemble ontstaan in 1996 en gevestigd in Brussel. Na 10 jaar werken onder leiding van Peter Van Heyghen, nemen de musici van het orkest vanaf 2014 gezamenlijk de artistieke leiding voor hun rekening. De discografie van Les Muffatti omvat tot op heden acht unaniem geprezen albums. Hun recentste opname, *Johann Sebastian Bach - Concertos for Organ and Strings* (2019) ontving prestigieuze prijzen als de Diapason d'Or de l'année (Frankrijk) en de Klara voor 'Beste klassieke cd van het jaar'.

concertmeester Ryo Terakado

eerste viool Catherine Meeùs, Marie Haag

tweede viool Jorlen Vega, Laurent Hulsbosch, Marrie Mooij

altviool Wendy Ruymen, Julie Vermeulen

cello Corentin Dellicour

contrabas Benoît Vanden Bemden

klavecimbel Bart Rodyns

We danken onze BOZAR PATRONS voor hun steun.

Steun **FÉDÉRATION**
WALLONIE-BRUXELLES

 Vlaanderen
verbeelding werkt

OPMAAK VAN HET PROGRAMMABOEKJE

Coördinatie Maarten Sterckx

Redactie Bart Jacobs, Maarten Sterckx, Luc Vermeulen

Grafiek Olivier Rouxhet

NOS PARTENAIRES · ONZE PARTNERS · OUR PARTNERS

Soutien public · Overheidssteun · Public partners

Gouvernement Fédéral · Federale Regering

Services du Premier Ministre, Cellule de coordination générale de la politique · Diensten van de Eerste Minister, Cel algemene beleidscoördinatie

Services du Vice-Premier Ministre et Ministre de l'Emploi, de l'Economie et des Consommateurs, chargé du Commerce extérieur, de la Lutte contre la pauvreté, de l'Egalité des chances et des Personnes handicapées · Diensten van de Vice-eersteminister en Minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel, Armoedebestrijding, Gelijke Kansen en Personen met een beperking

Services du Vice-Premier et Ministre de la Justice, chargé de la Régie des Bâtiments · Diensten van de Vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Regie der Gebouwen

Services du Vice-Premier Ministre et Ministre des Affaires étrangères et européennes, et de la Défense, chargé de Beliris et des Institutions culturelles fédérales · Diensten van de Vice-eersteminister en Minister van Buitenlandse Zaken en Europese Zaken, en van Defensie, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen

Services du Vice-Premier ministre et ministre des Finances, chargé de la Lutte contre la fraude fiscale et ministre de la Coopération au développement · Diensten van de Vice-eersteminister en minister van Financiën, belast met Bestrijding van de fiscale fraude en minister van Ontwikkelingssamenwerking

Services du Ministre du Budget et de la Fonction publique, chargée de la Loterie nationale et de la Politique scientifique · Diensten van de Minister van Begroting en van Ambtenarenzaken, belast met de Nationale Loterij en Wetenschapsbeleid

Fédération Wallonie-Bruxelles
Cabinet du Ministre-Président · Cabinet de la Vice-Présidente et Ministre de l'Education, de la Petite enfance, des Crèches et de la Culture · Cabinet du Ministre de l'Aide à la jeunesse, des Maisons de justice et de la Promotion de Bruxelles

Vlaamse Gemeenschap

Kabinet van de Viceminister-president, minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd

Kabinet van de Viceminister-president en minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn

Kabinet van de Minister van Brusselse aangelegenheden

Région de Bruxelles-Capitale · Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Cabinet du Ministre-Président · Kabinet van de Minister-President

Cabinet du Ministre chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique, de la Promotion du Multilinguisme et de l'Image de Bruxelles · Kabinet van de Minister belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel

Commission Communautaire Française

Vlaamse Gemeenschapscommissie

Ville de Bruxelles · Stad Brussel

Partenaires internationaux · Internationale partners · International partners
 European Concert Hall Organisation: Concertgebouw Amsterdam · Gesellschaft der Musikfreunde in Wien · Wiener Konzerthausgesellschaft · Cité de la Musique Paris · Barbican Centre London · Town Hall & Symphony Hall Birmingham · Kölner Philharmonie · The Athens Concert Hall Organization · Konserthuset Stockholm · Festspielhaus Baden-Baden · Théâtre des Champs-élysées Paris · Salle de concerts Grande-Duchesse Joséphine-Charlotte de Luxembourg · Paleis voor Schone Kunsten Brussel/Palais des Beaux-Arts de Bruxelles · The Sage Gateshead · Palace of Art Budapest · L'Auditori Barcelona · Elbphilharmonie Hamburg · Casa da Música Porto · Calouste Gulbenkian Foundation Lisboa · Palau de la Música Catalana Barcelona · Konzerthaus Dortmund

Partenaires institutionnels · Institutionele partners · Institutional partners

Partenaires structurels · Structurele partners · Structural partners

Partenaires privilégiés · Bevoorrechte partners · Privileged partners
 BOZAR

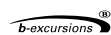
Fondations · Stichtingen · Foundations

Partenaires médias · Media partners

Partenaires promotionnels · Promotiepartners · Promotional partners

Fournisseur officiel · Officiële leverancier · Official supplier

Corporate Patrons

BIRD & BIRD · LHOIST · LINKLATERS PUI LAETCO DEWAAY PRIVATE BANKERS S.A. · SOCIÉTÉ FÉDÉRALE DE PARTICIPATIONS ET D'INVESTISSEMENTS S.A. · FEDERALE PARTICIPATIE EN INVESTERING SMAATSCHAPPIJ NV

Contact : 02 507 84 45 – patrons@bozar.be

IN A CHANGING WORLD,
**YOUR FINEST EMOTIONS
DESERVE ALL OUR SUPPORT.**

R.E.: W. Torfs, BNP Paribas Fortis SANV, Montage du Parc 3, B-1000 Brussels - PPA Brussels - BTW BE 0403199702, FSMA nr. 25879A.

**LET'S SHARE SOME VIVID CULTURAL
MOMENTS TOGETHER**

BNP PARIBAS
FORTIS

The bank
for a changing
world

WITH THE SUPPORT OF PIANOS MAENE
exclusive brands Steinway & Sons - Boston - Essex - Doutreligne

STEINWAY
PIANO GALLERY
BELGIUM

Steinway Piano Gallery Belgium
Pieter Van Reysschootlaan 2 B-9051 Ghent
(Next to exit E40 - Sint-Denijs-Westrem)

Pianos Maene Brussels
Argonnestraat 37 B-1060 Brussels
(Near to the railway station Brussels South)

Other Showrooms in Antwerp, Oud-Rekem (Lanaken)
and Ruiselede (headquarters and factory)

www.maene.be

BOZAR RESTORATION
CONDUCTED IN PURE STYLE

by

DENYS

Move on

Culture brings people together

That's why ENGIE is proud to support initiatives
that make culture accessible to all ...

Doing so, together we move UP to a better world

[Read all about this on engie.be](https://www.engie.be)

Take full advantage of your evenings at **BO ZAR**

Thanks to the BOZAR Pcard+

Special Rate: 6€* for the whole evening
from 6 p.m. Parking Albertine Square

The BOZAR Pcard+ also means → **Faster exit: no need to pay
at the payment machine**

- **30 mins. Free Parking** in P1, P2, P3 at Brussels Airport**
- **Up to 30% Reduction** in 66 Interparking car parks in Belgium*
- And lots more ...

Ask for your FREE BOZAR Pcard+ online
www.pcard.be/bozar

* See conditions and list of participating car parks on www.pcard.be ** 2 x per day max.

Interparking
ALWAYS NEAR

Bedankt aan de spelers van
de Nationale Loterij: dankzij
hen steunt de Nationale Loterij,
dit jaar opnieuw,
BOZAR.

#IEDEREENTEELTMEE

Merci aux joueurs de la
Loterie Nationale. Grâce à eux,
la Loterie Nationale soutient,
cette année encore,
BOZAR.

#CHACUNCOMPTE

Une symphonie de fruits. Een symfonie van fruit.

Les pastilles Grether's – au goût délicieusement fruité
et à la consistance incomparable.

Grether's pastilles – met een heerlijk fruitige smaak
en unieke consistentie.

Disponible en pharmacie – Beschikbaar bij de apotheek

**BIEN PLUS QU'UN DÉLICE.
MEER DAN LEKKER.**

Passionate about music?

Relive the best musical
moments with Proximus Pickx.
Join us on proximus.be/pickx

BO
ZAR

proximus

UNDER 30?
GET 50%
ON ALL
CLASSICAL
MUSIC

**BO
ZAR**

**ALL THE EMOTIONS
FOR HALF THE PRICE**

MORE INFO: [BOZAR.BE](https://www.bozar.be)/-30

GREAT ART NEEDS GREAT PEOPLE

BECOME A BOZAR PATRON

**JOIN THE PATRONS & ENJOY FREE ENTRANCE
TO ALL CONCERTS, EXHIBITIONS, FILMS,
CONFERENCES, SPECIAL EVENTS...**

MORE INFO:

PATRONS & CORPORATE PATRONS

+32 (0)2 507 84 21 - +32 (0)2 507 84 01 - patrons@bozar.be

YOUNG PATRONS

+32 (0)2 507 84 28 - +32 (0)479 34 22 60 - youngpatrons@bozar.be